

Ortadoğu Üzerine Sorular

■
Mehmet EMRE

Öncelikle İngiliz müstemlekeçilerinin taktığı bir isim olan "Ortadoğu" kavramına bir tahsis koymak lazımdır. Biz bu coğrafyaya her ne kadar "Güneybatı Asya" demeyi tercih ediyorsak da, artık alem olmuş bu isimden kurtulmak, bizden sonraki nesillerin işi gibi gözüküyor. Şimdilik biz de naçar bu tanımla coğrafyayı belirliyoruz.

Yıllardır ABD'nin Ortadoğu politikalarının yönlendiricisi, bazı Türk aydınlarına göre Türk dostu! tarihçi Prof. Bernard Lewis ilerlemiş yaşına rağmen Amerikan yönetimi üzerindeki etkisini henüz kaybetmediğini geçenlerde ortaya attığı iddiası ile gösterdi. Güya "İran, Miraç Kandili gecesinde ortalığı kasıp kavuracak ve insanlığı dehşete düşürecek bir saldırı hazırlığı içinde imiş". Bu iddianın daha aslı-astarı sorgulanmadan İngiltere'nin yine İslamcı teröristlerin uçaklarla gerçekleştirecekleri bir saldırı tehdidinde maruz kaldığı ve Pakistan'lıların ihbarıyla zanlıların yakalanarak saldırının önlediği iddia edildi. Üstelik basına yansıdığı kadarıyla İngiliz vatandaşlarından bile, oynanan oyundan şüphelenenlerin sayısı, inananların sayısını geçmişti. Ülkemizde anlı-şanlı birçok şahsiyet bu palavralara bakarak, emperyalistleri saldırılarında haklı gösteren bir üslup kullanarak, içeriye dönük ahkam kesmeye devam ediyor. Yüzlerce yıldır süren bir mücadelenin tarafı oldukları halde bilinç düzeyleri itibarıyla bir Bernard Lewis kadar kendi tarihlerine vakıf olmadıkları anlaşılıyor. Eğer bunlar Selahaddin Eyyubi'nin 27 Receb 583 - 2 Ekim 1187'de bir **Miraç Gecesi** Kudüs'ü Haçlıların elinden kurtardığını bil-selerdi böyle mi davranırlardı acaba? Lewis'in korkularının kaynağı ve ABD'yi tahrik metodu böyle rumuz ve simgelerle anlaşılıyor ki sadece "İslam"dır.

Kudüs, Hz. Ömer tarafından fethedildiği 638 yılından, Haçlılar tarafından işgal edildiği Temmuz 1099'a kadar bir İslam toprağı idi. Herkesin bildiği gibi Hz. Ömer'in bizzat Kudüs Patriğinden savaşız teslim aldığı Kudüs'te Hristiyan ve Museviler de "ahd ü eman" içinde Müslümanlarla birlikte yaşamışlardır. Haçlılar işgal sırasında ve ertesinde sadece Müslümanlara değil, bu bölgedeki her din ve mezhepten insanlara büyük acılar ve katliamlar yaşatmışlardır. Ortadoğu insanının birlikte yaşama tecrübe ve isteğine büyük zarar veren, günümüzde hâlâ aynı merhametsiz saldırıların gerçekleştirildiği bu topraklar, öncekilerde olduğu gibi yine zalimlerin elinden kurtulacaktır. Şunun şurasında İsrail Devleti'nin mazisi, Haçlıların buralarda geçirdikleri zamanın ancak çeyreğine tekabül ediyor. Ön-

cekiler nasıl gittilerse, bunlar da öyle gidecekler.

ABD başkanı Bush 11 Eylül sonrasında "Haçlı Seferi'ni başlattığını" ilan ederken de bu B. Lewis onun akıl hocalarından en önde geleniydi. Aynı zamanda bizden de bir çoklarını, kastedilenin bildiğimiz Haçlı Seferi olmadığını, uzun ve sürekli bir savaş kastedildiğini inanmamıza yönelik bir üslup geliştirmeye yönlendirdiler.

Haçlıların 13. yüzyılda Ortadoğu'dan kovulmaları ve 1571'de Kıbrıs'ın fethi ile tamamen İslam coğrafyası olarak şekillenen bu topraklarda, Napolyon'un Mısır'a asker çıkarmasına kadar batılı olarak sadece, ahidnamelerle korunmuş konsolos ve tüccarlar gezebiliyorlardı. Darül-harb kültürünün unutulduğu (ki günümüz müslümanlarınca sadece bazı fıkhi hükümlerin uygulanabilirliği tartışmalarının ötesinde bir anlamı olmayan, ama Osmanlı döneminde SERHAD olarak adlandırılan bölgelerdeki tarz-ı hayat), askeri faaliyetlerin sadece ufak tefek ayaklanmaların bastırılması şeklinde cereyan ettiği "emin" sıfatını taşıyan Ortadoğu topraklarının sakinleri, yüzyıllarca ecnebi orduları ile karşılaşmadı. Toplumsal refleksleri itibarıyla barındırdıkları şiddetin enerjisini, kendi kardeşleri ile ihtilaflarında döktükleri kanla dışarıya attılar. Gün oldu mezhep kavgası, an oldu aşiret savaşları yaptılar. Osmanlı Ordusu bayraktarlığını yaptığı dünyanın, her zaman sinsi batılı düşmanlarına uçlarda, cephelerde bir an nefes aldirmeden mücadele ettikçe, insanlığın en eski savaş kültürlerinden birine sahip Arap dünyası, İbn-i Haldun'u yalanlamak istercesine hep bedevi kaldı. Kendi içinden çürüyen bir toplum halinde uyuşuk, etkisiz ve teslimiyetçi politikalar geliştirdi.

Osmanlı'nın güvenliği sağladığı bu emin ortamda birdenbire Fransız Ordusunu Mısır'da gördük. Mısır'daki askerî çıkartmayı haber alan III. Selim karşı tedbirleri almakta gecikmedi, ama bu topraklara tekrar musallat olunabildiğini anlayan batı dünyası da, o günden bu güne, karşı hareketi daima genişletti. Napolyon bu çıkartmayı yaparken beş yüz parçalık donanmasından üç geminin Fransızların arkeoloji, filoloji, güzel sanatlar ve tarih gibi alanlarda temayüz etmiş ilim adamlarıyla dolu olduğu biliniyor. Fransızlar bu topraklara sadece işgal için değil, aynı zamanda yüzyıllarca mağlubu oldukları doğuyu her yönüyle çözmeye geliyorlardı. Besmeleli, kelime-i tevhidli duvar ilanları ile Mısır Müslümanlarının çoğunu kandırmayı başardılar. İşgalci değil, kurtarıcı olduklarını, insanları öz-

gürleştirmek için burada bulduklarını söylüyorlardı. Bugün için de takipçileri aynı şeyleri söylemiyorlar mı? Ancak yine de Ezher Medresesi'nin öğrenci ve müderrislerinden buna itiraz edenler vardı. Kudüs'deki Hz. Ömer Camii imamının oğlu, Halep Türkmenlerinden, Medresetü'l-Ezher talebesi Kubatoğlu Süleyman, canı bahasına Fransız generali Kleber'i hançerleyerek dengeleri alt-üst etmişti. Gelişen olaylarla pılnı-pırtısını toplayan Fransızlar Mısır'ı terkettiler. 80'lerde Lübnan'daki Amerikan deniz piyadeleri üslerine, Filistinli Leyla ve arkadaşları tarafından yapılan saldırıların ardından Amerikalıların Lübnanı terketmeleri gibi. Anlaşılan, batılların çözmek istedikleri doğu için, çalışacakları çok dersleri vardı. Atalan Haçlılara korkulu anlar yaşatan bu "fedai" geleneği, Hasan Sabbah'ın müridlerinden mi miras kalmıştı? Neden, Fransızların Mısır'da döktüğü kanlar kurumadan, 1809'da Silvestre de Sacy Fransız Enstitüsü'ne **Haşîşiler Hanedâni** ismiyle bilimsel bir bildiri sundu. Ünlü müsteşrik Hammer acaba Mısır'daki bu olaydan mülhem olarak mı 1818'de "Haşîşiler Tarihi" adlı üç ciltlik eserini yayınlamıştı? Soru soruyu getiriyor; Acaba B. Lewis 1967'de neşrettiği "The Assassins, A Radical Sect in Islam" (Türkçesi- "Doç. Dr. Ali AKTAN, Haşîşiler Ortaçağ İslâm Dünyasında Terörizm ve Siyaset, İstanbul 1995.") adlı eserini hazırlarken bugünün Filistinli intihar eylemcilerini öngörerek, bunu çözmek için mi çalışmalar yapmıştı. Kitabında sonuçlarının ne kadarını kamuoyu ile paylaştı, servis verdiği birimler de farklı raporları da var mı? Yoksa Haçlı seferlerindeki haçlı tarihçiler tarafından Haşhaşiler ve kafaları haşhaşla bulanmış intihar eylemcileri denilenler de bizim için farklı algılanması gereken insanlar mıydı? Üstelik hiçbir metinde görülmeyen bu Haşhaşi kelimesinin de etimolojik olarak batıda yakıştırıldığı bilinirken. Öyle ya; benzer ifadeleri Türk askeri için de kullandıkları çok sayıda metin bugün elde mevcut. Bizim ceffelkalem Hasan Sabbah'ın müritleri deyip geçtiklerimiz de farklı direnişçi kimlikler olmasın? Doğuda hiç bilinmeyen, batıda "katil" anlamında kullanılan "assassin", kelimesi, günümüzün terörist yakıştırması gibi Müslümanlara çalınan bir iftira mıydı? Osmanlı ordusundaki Azap askerleri, yoldaşlarının kendi aziz naaşları üzerinden kale bedenlerine tırmanmalarını sağlamak gibi ulvi bir duyguyla, sadece şehit olmak için canlarını feda edebiliyorlarsa, bu duygu "Hasan Sabbah'ın fedailerini" genel tanımı içine sokulan gerçek direnişçiler için niye mümkün olmasın. Tabii ki burada sıraladığımız soruların cevapları şimdiye dek bilinenlerden farklı olmayabilir. Ancak tarihçiliğimiz açısından bu dönemlerin, günümüzün algılamaları ile yeniden değerlendirilmesi gerektiğine inancımız tamdır.

Bugün Filistin'de, Irak'ta, Afganistan'da mücadele edenlerin sınımlarına bakarsanız, o yüzlerin Anadolu Türkü'nden hiçbir farkı olmadığını göreceksiniz. Anadolu'dan önce Cezire, Irak-ı Acem bölgelerine, giderek Trablus ve Kahire'ye kadar yerleşen Türklerin torunları hala o bölgelerde. IV. Murad'ın Bağdad'ın fethinden sonra Şii tehlikesine karşı Baküba ve Hanikin'e yerleştiği binlerce Anadolu Türkü neredeler. Yoksa bugün Irak'ta Sünni direnişin en yoğun olduğu bu bölgelerde Arap direnişçi olarak bilinenler bu Türklerin torunları mı? Halep Türkmenleri, Trablusşam Türkmenleri bizim ilgisizliğimiz ile bilhassa son yüzyılda Türkçe'yi tamamen unutarak Arapça konuşur hale gelmişler. Oralarda unuttuğumuz akrabalarımız şimdi

bize ileri karakol vazifesi görmekte. Bugün yoğunlukla nerelerde yaşadıklarını bile bilmiyoruz. Ama Türkiye'deki Musevi Cemaati, İsrail'i protesto eden tavrından dolayı Doğu-Batı Divanı'nın Türkiye programının sponsorluğundan çekilebiliyor. Yirmi yedi bin kişilik bu cemaat İsrail ile ilişkileri güçlü olduğu içindir ki, bu cesareti bulabiliyor. Bizim sınırlarımız ötesinde iki Türkiye nüfusu kadar soydaşımız varken bi-haber yaşıyoruz. Bence burada sorulması gereken en acı soru; biz Türklerin, yüzyıllardır bulunduğumuz bu topraklarda, bugün olan bitenlerin geçmişteki izlerini takip edebileceğimiz donanımımız var mı?

Emperyalist dünyanın bu coğrafyaya ilgisini sadece "petrol ve enerji havzalarına sahip olma" fikri ile izah etmek biraz materyalist bakış açısı olmuyor mu? **Hani, Haçlı sürülerinin doğunun zenginliklerini yağmalamak için kilise tarafından dini duyguları istismar edilerek kutsal topraklara yönlendirildikleri tezi vardır.** Hakikaten hiç mi manevi veya kutsal tarafı yok? Öyleyse niçin I. Dünya Harbi'nde İngiliz ordusu Kudüs'e girince müttefikimiz Almanya'da bu olay kiliselerde çanlar çalınarak kutlandı. Bugün de aynı ideal birliği devam ediyor. Lübnan'a otuz dört gün süren acımasız İsrail saldırısı süresince Birleşmiş Milletler sesini bile çıkaramadı.!

Aslında bu Birleşmiş Milletler meselesini de kurcalamak lazım. Anlaşılan Amerika bu uluslararası yapıyı değiştirmek istiyor. II. Dünya Savaşı sonrasında çok kutuplu dünyanın şartlarına göre şekillenen güvenlik konseyi ve daimi üyelerinin veto hakları, ABD'yi rahatsız ediyor. Bu yüzden Birleşmiş Milletler gözden düşürülüp, yeni bir yapılanmanın kapısı aralanmaya çalışılıyor. Herhalde yeni yapılanmada da sadece ABD'nin veto hakkı olacak, diğer devletler de geçen yüzyıllarda olduğu gibi birbirine eşit olacak. Nasıl, bir yerlerden tanıdık geliyor değil mi? Osmanlı Devleti azametli devirlerinde, kendinden sonra gelen hiçbir devleti kendine eşit tutmamıştı. O devrin Osmanlı'dan sonra en önde gelen devletleri olan İran ve Babürlü Devleti hükümdarları, Avusturya İmparatoru protokolde ancak bizim sadrazamımıza tekabül ederdi. Elçi kabullerinde Hünkârın eşliğini öpmeyen İngiliz elçisinin, çavuşların güçlü kollarıyla havalandırılıp yere çalındıktan sonra burnunun kırılarak eşğin öptürüldüğü malumdur. ABD'de ufak ufak, çuval giydirmeler, kazayla! uzaktan atılan roketlerle BM binaları, zırhlı gemilerin kaptan köşkerlerinin vurulmaları gibi olaylarla bunun alıştırmalarını yapıyor.

Bu noktada tarihçiler ve arşivciler bilirler ki; Büyük Ortadoğu Projesi, Osmanlı Arşivi olmadan gerçekleşemez. Arşivde korunan bilgi hazinesi Cihan Devleti olmanın sırlarını bugüne aktaran yegane kaynaktır. Uluslararası ilişkilerde ABD'nin yapmaya çalıştığı, Osmanlı Devleti'nin dünyanın en güçlü devleti olduğu zamanlardaki, Devlet-i Ebed Müddet felsefesini hayata geçirmektir (materyalist açıdan). Bu doğrultuda yıllarca müsteşriklere özel bir önem veren, Osmanlı tarihi alanındaki tüm çalışmaları destekleyen ve mercek altına alan ABD'nin, bizim zaaflarımızı tespit etme yönündeki bu çalışmalarına, biz de arşivlerimizde sade suya tirit çalışmalar yerine devletin ve milletin önceliklerine göre belirlenmiş, en önemlisi bu coğrafyanın istikbalini şekillendirecek, stratejik hatalardan uzaklaşmamızı sağlayacak bilimsel çalışmalarla karşılık vermeliyiz.